

Høring om endring i opplæringsforskriften - Forslag om at kravet om bestått i norskfaget kan dekkes av tilsvarende språkfag fra Norden

Status

Innsendt til Utdanningsdirektoratet

Innsendt og bekreftet av instansen via: gina@friskoler.no

Innsendt av

Gina Maria G. Østmoe

Innsendt dato

30. april 2025

På vegne av

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund

Målgruppe

Organisasjon (Privat)

Stilling

Daglig leder

✓ Jeg bekrefter at denne uttalelsen er på vegne av hele oppgitte organisasjon.

1. Om høringen

Vi foreslår endringer i reglene om krav til å få utstedt fag- svennebrev i opplæringsforskriften, slik at kravet til norsk kan dekkes med tilsvarende språkfag fra Norden for de kandidatene som skal opp til fag- eller svenneprøve.

Vi sender forslaget på høring med frist for uttalelser 02.05.2025. Våre høringer er åpne for alle, og de som ønsker det kan uttale seg.

1.1. Bakgrunnen for høringen

Vi viser til oppdragsbrev 2024-022 hvor Kunnskapsdepartementet har bedt oss om å utarbeide og sende på høring forslag om å endre opplæringsforskriften, slik at kravet til norsk kan dekkes med tilsvarende språkfag fra de nordiske landene for de som skal opp til fag- eller svenneprøve.

I oppdragsbrevet fremgår følgende: "I det yrkesfaglige opplæringsløpet er norsk (NOR1262) et fellesfag. Hovedregelen er at elever og lærlinger må ha bestått alle fag for å gå opp til fag- eller svenneprøve. Det er ikke mulig å få godkjent norskfaget med et annet nordisk språk på tilsvarende nivå. Nordiske statsborgere eller personer med utdanning fra Norden møter de samme kravene i norskfaget som alle andre utenlandske personer når de skal gå opp til fag- og svenneprøve i Norge."

Det nordiske språkfelleskapet er forankret i den nordiske språkkonvensjonen fra 1981 og i den norske språkloven § 8. I § 8 står det at «alle har rett til å bruke svensk eller dansk i kontakt med offentlige organ.» Det går også frem i oppdragsbrevet at det finnes flere eksempler på at det er innført særregler for disse språkene i Norden. For eksempel når det gjelder opptak til høyere utdanning og fagskoleutdanning.

Videre går det frem i oppdragsbrevet at «Nordisk ministerråd har belyst at dagens regelverk representerer et grensehinder og har registrert en sak på Norge i den nordiske grensehinderdatabasen (24-038). I forbindelse med behandlingen av rapporten til samisk grensehinderutvalg i 2021, vedtok Sametinget følgende: «... *det [må] sikres at samiske elever som har fullført videregående skole i Sverige og Finland, og som skal ta fagbrev i reindrift og duodji i Norge, må få godkjent svensk som tilsvarende med norskfaget ...*».

Nordisk Ministerråds sekretariat [har vurdert grensehinderet](#) og «bedømmer at det kan finnes avstand mellom mål og intensjon i overenskomsten og hvordan dette fungerer i praksis. Ved opptak til høyere utdanning pleier man å anse dansk, norsk eller svensk som likeverdige språk, og det kan også være en mulig løsning i videregående opplæring.»

2. Dagens regelverk

2.1. Opplæringsforskriften

For å kunne melde seg opp til fag- og svenneprøve er det et krav om at man har bestått alle relevante fag og eksamener. Elever og lærlinger som har fulgt opplæringen, men ikke har fått bestått karakter i ett eller to av fellesfagene, kan likevel ta fag- eller svenneprøven. Dette er regulert i opplæringsforskriften § 9-57.

Dokumentasjonskravet for å få utstedt fag- og svennebrev er regulert i opplæringsforskriften § 9-48. Her står det at fag- og svennebrev skal gis som dokumentasjon på bestått fag- og svenneprøve i videregående opplæring. Praksisbrev skal gis som dokumentasjon på bestått praksisbrevprøve. Det er presisert at det bare er de som har bestått alle relevante fag og eksamener, som kan få fag- og svennebrev og praksisbrev.

Dette innebærer at det i dag ikke er unntak for kravet om at man må ha bestått alle relevante fag og eksamener for å kunne melde seg opp til fag- og svenneprøve for kandidater med utdanning på dansk og svensk.

2.2. Forskrift om NKR og EQF

Det er fastsatt [forskrift om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring](#) og om henvisningen til Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (forskrift om NKR og EQF). Kvalifikasjonsrammeverket skal bidra og stimulere til livslang læring og fremme mobilitet over landegrensene, og rammeverket er et verktøy som skal gjøre det enklere å sammenligne norske og utenlandske kvalifikasjoner.

2.3. Annet regelverk

Alle har rett til å bruke svensk eller dansk i kontakt med offentlige organer i Norge. Dette følger av språkloven § 8.

I forskrift om opptak til høgare utdanning (opptaksforskriften) § 2-2 (1) om utenlandsk utdanning fremgår det at søkere med 3-årig videregående utdanning fra de andre nordiske landene er «kvalifiserte for opptak utan tilleggskrav i norsk når den videregående utdanninga gir generelt opptaksgrunnlag til universitet og høgskular i dei respektive landa.» Hvilke utdanninger som gir opptaksgrunnlag, er presisert i vedlegg 1 til forskriften.

Det fremgår av bestemmelsen om utfyllende regler om språkkrav for søkere med utenlandsk utdanning i forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleforskriften) § 9 (1) at søkere «med bestått og fullført videregående opplæring fra de andre nordiske landene er kvalifiserte for opptak uten tilleggskrav i norsk».

Kunnskapsdepartementet har i oppdragsbrevet lagt til grunn at disse er særregler for svensk og dansk i Norge.

3. Vår vurdering

Kunnskapsdepartementet har bedt Utdanningsdirektoratet om å sende forslag til endring i opplæringsforskriften på høring slik at kravet om bestått i norsk, vg2 yrkesfag (NOR1262) kan dekkes av tilsvarende språkfag i de nordiske landene.

Vi mener at en slik regulering vil kunne føre til økt mobilitet mellom de nordiske landene, fordi man vil gjøre det enklere for kandidater fra de nordiske landene med kompetanse i for eksempel svensk eller dansk å bli fagarbeidere i Norge. Dette kan igjen kunne bidra til at norske bedrifter og virksomheter får rekruttert flere kvalifiserte fagarbeidere.

Vi vurderer at en slik regulering også vil være til kandidatenes beste fordi kandidatene da vil kunne melde seg opp til fagprøven uten å måtte gjennomføre opplæring i norskfaget i videregående skole eller ta eksamen i norsk som privatist, når de allerede har dokumentert kompetanse på tilsvarende nivå i andre nordiske land.

Vi foreslår ingen endringer i reglen om hvilket språk fag- og svenneprøven skal gjennomføres på. Det innebærer at kandidatene som i dag skal gjennomføre prøven på norsk, samisk eller norsk tegnspråk, jf. opplæringsloven § 15-1 første ledd.

3.1. Hvilke nordiske språk bør omfattes?

Nordisk ministerråds sekretariat har vurdert at å anse dansk, norsk eller svensk som likeverdige språk i videregående opplæring kan være en mulig løsning på grensehinderet. Videre følger retten til bruk av svensk og dansk i kontakt med norske offentlige organ av språkloven § 8, og det er fremhevet i den [reviderte språkdeklarasjonen at det](#)

[nordiske samarbeidet](#) skal foregå på de skandinaviske språkene, det vil si svensk, dansk og norsk. Vi har derfor valgt å i første omgang å utrede hvilke svensk- og danskfag som kan sies å være tilsvarende med norsk, vg2 yrkesfag.

Slik vi ser det, er det en utilsiktet konsekvens at kravet til bestått i faget norsk utgjør et grensehinder slik at man hindrer kandidater som har tilsvarende språkkompetanse i svensk og dansk i å melde seg opp til fag- og svenneprøven. Det er likevel viktig at kandidater som skal gå opp til fagprøven har nødvendig kompetanse slik at man sikrer kvalifisert faglært arbeidskraft. I tillegg til språkloven, er det flere særregler for språkene norsk, dansk og svensk i Norden, for eksempel når det gjelder opptak til høyere utdanning og fagskoleutdanning.

Vi foreslår derfor at forslaget omfatter svensk og dansk. Dersom det skulle vise seg at det er ønskelig å utvide ordningen til også å omfatte andre nordiske språk, vil vi vurdere dette senere.

Er dere enige i at ordningen i første omgang omfatter språkene svensk og dansk? Dersom dere er uenige, hvorfor er dere ikke enige i forslaget?

✓ Ja

Kommentar

Svensk og dansk er nært beslektet med norsk og det er mulig å kommunisere godt på tvers av disse språkene. Derfor støtter NFFL at ordningen i første omgang omfatter svensk og dansk.

3.2. Krav om tilsvarende språkfag

I oppdragsbrevet er det lagt til grunn at språkfaget fra et annet land i Norden må tilsvare norsk, vg2 yrkesfag.

I opplæringsforskriften § 6-11 er det i dag gitt regler om godskriving av fag- eller svenneprøve som er bestått før innføringa av Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Her vises det til fag som kan «sidestillast» med det aktuelle lærefaget, og det fremgår av merknaden til bestemmelsen at i dette ligger det at fagene må ha tilnærmet samme innhold. Som det fremgår av vår vurdering i punkt 3.5, er ikke språkfagene i Sverige og Danmark helt tilsvarende som norsk, vg2 yrkesfag, men de har tilnærmet samme innhold. Av hensyn til sammenhengen i regelverket foreslår vi at vi bruker samme begrep i denne sammenheng, og at dette betyr at kravet er at svensk- og danskfaget har tilnærmet samme innhold som norsk, vg2 yrkesfag. Siden læreplanene i svensk og dansk kan bli endret, foreslår vi ikke å forskriftsfeste hvilke konkrete språkfag som er sidestilte med norskfaget. Ved endringer vil direktoratet imøtekomme fylkeskommunenes behov for veiledning ved å gi oppdatert informasjon, se punkt 3.3.

Vi har vurdert hvor i opplæringsforskriften det vil være naturlig å regulere et unntak fra kravet om bestått norsk for å melde seg opp til fag- og svenneprøven. Hvem som kan få utstedt dokumentasjon på bestått fag- og svenneprøve er regulert i opplæringsforskriften § 9-48. I bestemmelsens andre ledd bokstav a) - d) er det listet opp ulike unntak fra kravet til at man skal ha bestått alle fag og eksamener før man kan få utstedt fag- og svennebrev. Vi mener det er naturlig å ta inn en ny bokstav e) i denne bestemmelsen.

Vi foreslår derfor at ny bokstav e) skal regulere unntak fra krav om bestått norsk (NOR1262) for kandidater som har bestått svensk eller dansk på tilsvarende nivå.

Støtter dere forslaget til endring i forskriften? Hvis nei, utdyp gjerne i kommentarfeltet

✓ **Ja**

Ingen kommentar fra instansen

3.3. Hvilke språkfag i Norden tilsvarer norskfaget vårt?

Vi foreslår ikke å forskriftsfeste hvilke konkrete språkfag i Norden som tilsvarer norsk, vg2 yrkesfag siden det er fylkeskommunen som etter forslaget skal avgjøre om svensk- eller danskfaget er sidestilt, jf. punkt 3.2. I oppdragsbrevet går det frem at Utdanningsdirektoratet skal utarbeide nødvendig veiledningsmateriale til fylkeskommunene. Utdanningsdirektoratet har vurdert hvordan vi kan gi fylkeskommunen best mulig veiledning. Vi ser for oss at veiledningen kan bestå i en oversikt over hvilke svensk og danskfag som Utdanningsdirektoratet har forhåndsvurdert at er sidestilt med norsk, vg2 yrkesfag. Oversikten kan også inneholde informasjon om hvilke fag vi mener ikke er likestilt. Under følger informasjon om de vurderingene vi har gjort så langt, og vi ønsker også innspill til disse vurderingene.

3.4. Kan vi bruke kvalifikasjonsrammeverket?

Det er i dag et etablert samarbeid for godkjenning av kvalifikasjoner for videre opplæring og utdanning. ENIC-NARIC er et nettverk som utvikler felles retningslinjer og praksis for godkjenning av kvalifikasjoner i alle europeiske land. Dette er formalisert i Norge i forskrift om NKR og EQF. Vi har vurdert om det er mulig å bruke samme krav til svensk og dansk som man har lagt seg på her.

I merknad til § 6 om henvisning til nivåene i forskrift om NKR og EQF er det presisert at EQF er et verktøy for å gjøre kvalifikasjoner lettere å forstå og sammenligne mellom land. Henvisningen av nivåene i NKR til nivåene i EQF er veiledende og erstatter ikke nasjonalstatenes rett til å gjøre egne vurderinger i saker om godkjenning av kvalifikasjoner fra andre land.

Det norske NKR har delt nivå 4 i to, 4A og 4B. 4A angir EQF omformulert for å passe et fagbrev som sluttkompetanse og er lite egnet for å vurdere nivåene til enkeltfag. 4B angir EQF omformulert for å beskrive et vitnemål med studiekompetanse, inkludert påbygg. Begge disse nivåbeskrivelsen er sluttkompetansebeskrivelser etter fullført videregående opplæring, mens det vi her skal vurdere er et fag som er på veien til en sluttkompetanse. Norsk, vg2 yrkesfag er ikke dekket av beskrivelsene i hverken nivå 4A eller 4B, og vi mener derfor at det ikke er rimelig å bruke EQF som et rammeverk for å vurdere læreplanene i svensk og dansk. Det ville stilt for høye krav til kandidater med kompetanse på svensk og dansk enn til kandidater med kompetanse fra Norge.

3.5. Kartlegging av svenske og danske språkfag

Vi har kartlagt hvilke konkrete svenske og danske språkfag som er på tilsvarende kompetansenivå som norsk, vg2 yrkesfag. I dette arbeidet har vi innhentet innspill fra Skoleverket i Sverige og Styrelsen for undervisning og kvalitet i Danmark, samt Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse i Norge. På bakgrunn av innhentet informasjon om utdanningssystemet og gjeldende læreplaner, har vi har vurdert relasjonen mellom faget norsk, vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram Svenska 1, Svenska 2 og Dansk grundfag (yrkesrettet) nivå D og C.

3.6. Vurdering av den danske læreplanen

Vår vurdering er at dansk som grundfag, nivå C tilsvarer det samme nivået som norsk, vg2 yrkesfag. Vi baserer denne vurderingen på beskrivelsene av nivå og omfang samt vurderingskriteriene i bilag 4. Noen av kriteriene på nivå C ser ut til å tilsvare norsk, vg3 påbygg i den norske læreplanen, blant annet dette med krav til at de skal lese eldre tekster. Vi har likevel valgt nivå C som tilsvarende norsk, vg2 yrkesfag i Norge fordi kriteriene for leseforståelse og tekstproduksjon tilsvarer de norske vurderingskriterier til eksamen. Det mest korrekte nivået å sammenligne den norske læreplanen med, er antakelig D/C.

3.7. Vurdering av den svenske læreplanen

Vår vurdering er at det er vanskeligere å sammenligne de svenske læreplanene enn de danske med norsk, vg2 yrkesfag fordi de svenske læreplanene ser ut til å korrespondere best med læreplanen for studieforberedende utdanningsprogram. Vi finner ingen spesifikke yrkesrettede kompetansemål eller kriterier. Det er ikke relevant å sammenligne svensk som 2. språk-planen med norsk, vg2 yrkesfag. Vi vurderer likevel at Svenska 2 vil måtte kunne godkjennes, for det er høyere krav der enn i tilsvarende kompetansemål i norsk, vg2 yrkesfag.

Ut fra beskrivelsene av nivå, så vil Svenska 1 være tilsvarende nivået for norsk, vg2 yrkesfag. Samtidig ser vi at faget er satt til å være samme nivå som grunnskolen. I de norske eksamenene på 10. trinn og vg2 er ikke nivåforskjellen særlig stor, forskjellen er mer knyttet til oppgavetyper, tekstutvalg og krav til yrkesretting.

3.8. Vår anbefaling

På bakgrunn av dette anbefaler vi at *Svenska 1*, *Svenska 2* og *Dansk grundfag, niveau C* vurderes som tilstrekkelig som grunnlag for godkjenning av lese- og skrivekompetanse tilsvarende kravene i læreplanen i norsk, vg2 yrkesfag. Dette betyr at det er disse kravene som minimum må være bestått for at det skal regnes som på tilsvarende nivå.

Hvilke fag som til enhver tid skal anses å være sidestilt med norsk vil kunne endre seg. Vår anbefaling er derfor ikke uttømmende, og hva som skal anses å være sidestilt vil være en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Se punkt 3.3.

3.9. Læreplaner flere år bakover i tid

Vi har også vurdert om det vil være behov for å kunne ha en oversikt over tilsvarende språkfag på svensk og dansk som går lenger tilbake i tid enn dagens læreplaner. Vi har kommet til at behovet for dette ikke er stort. Vi antar at det å skulle melde seg opp til fag- og svenneprøven med annen kompetanse i språkfag, vil være mest aktuelt for ungdom som har tatt deler av studiene sine i Sverige eller Danmark, og som eksempelvis flytter til Norge før de har fullført videregående opplæring med yrkeskompetanse.

Det har skjedd endringer i både det svenske og det danske læreplanverket for de yrkesfaglige utdanningsprogrammene, og dersom man skal utarbeide en oversikt over hvilke fag som vil være godkjent langt tilbake i tid, vil dette derfor være et omfattende arbeid.

Vi er usikre på hvorvidt dette vil være en relevant problemstilling for mange kandidater og har derfor i denne høringen lagt opp til at det kun er gjeldende læreplaner som er vurdert. Vi ser imidlertid at det også kan være tilfeller der en dansk eller svensk kandidat ønsker å melde seg opp til fag- og svenneprøve med utdanning som går lenger tilbake enn dagens læreplaner. Samtidig antar vi at de fleste av disse kandidatene vil melde seg opp til fag- og svenneprøven som praksiskandidat, og de vil i tilfelle ikke være omfattet av reglene om krav til bestått norsk jf. opplæringsforskriftens § 9-48 tredje ledd.

Fylkeskommunen har hjemmel i opplæringsforskriften § 5-11 til å godkjenne tidligere bestått opplæring i Norge og utlandet. Vi legger derfor til grunn at fylkeskommunen vil være i stand til å håndtere eventuelle søknader med

kompetanse fra eldre læreplaner. Vi ønsker likevel å få høringsinstansenes syn på dette.

Er dere enige i at de vurderingene vi har gjort av de svenske og danske læreplanene? Dersom dere er uenige, begrunn gjerne svaret.

Vet ikke

Kommentar

Vi har ikke gått grundig inn i de ulike svensk- og danskfagene og kan derfor ikke uttale oss om dette, men har tillit til Udirs vurdering av disse fagene. Det er viktig at kravene knyttet til svensk eller dansk ikke blir strengere enn kravene knyttet til norsk. NFFL støtter at Udir kommer med konkret og god veiledning på vurdering av disse fagene til fylkeskommunene siden vår erfaring er at det kan være krevende å få nødvendig vurdering av kompetanse hos fylkeskommunene når en søker trenger dette for å søke seg til et yrkesfaglig løp. Dette forsetter dessverre å være et hinder for rekruttering til små håndverksfag.

Er det behov for en oversikt over læreplaner som går lenger tilbake i tid? Dersom ja, hvor langt tilbake mener dere oversikten bør gå?

✓ **Ja**

Kommentar

NFFL mener det er en svakhet at kun dagens læreplaner er vurdert. Vi har forståelse for at det kan være ressurskrevende å vurdere læreplaner for mange år tilbake, men mener at det som et minimum bør vurderes også et sett med læreplaner tilbake i tid – altså dagens gjeldende læreplan og forrige gjeldende læreplan. Det er viktig at det presiseres i veiledning til fylkeskommunene at de må gjøre en vurdering av den kompetansen søkeres har også når denne er knyttet til eldre læreplaner.

I høringsnotatet er det flere ganger påpekt at Udir antar at behovet for å få godkjent svensk og dansk i hovedsak vil være blant unge søkere som gjennomfører videregående opplæring for første gang og at eldre søkere i hovedsak vil benytte seg av praksiskandidatordningen. Praksiskandidatordningen forutsetter imidlertid at man har mye relevant yrkeserfaring. Vi vil påpeke at Fullføringsreformen nettopp legger opp til en rekvalifiseringsrett fordi det er mange som ønsker å få opplæring i et håndverksfag i voksen alder uten å ha mye relevant yrkeserfaring i dette. NFFL mener det er viktig at nye ordninger legger til rette for læring i et livslangt perspektiv slik det er bred politisk enighet om og at terskelen reduseres for at voksne som ikke allerede har yrkeserfaring i et håndverksfag, kan søke opplæring i dette.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Vi antar at det er få kandidater som vil omfattes av den foreslåtte unntaksordningen, og at dette primært vil være ungdom som flytter til Norge før de har fullført og bestått videregående opplæring i hjemlandet. Vi antar derfor at voksne som har bestått et svensk- eller danskfag, vil foretrekke å benytte seg av praksiskandidatordningen. Vi viser her til punkt 3.5.4.

De kandidatene som er omfattet av forslaget og som har rett til å avlegge fag- og svenneprøve i Norge, vil antagelig med få unntak også ha rett til videregående opplæring, jf. opplæringsloven § 5-1, § 18-3 og § 18-4. Dersom disse kandidatene velger å benytte seg av den foreslåtte unntaksmuligheten, trenger ikke fylkeskommunen å tilby disse opplæring i norsk, vg2 yrkesfag. På den annen side må fylkeskommunen forvalte denne ordningen, noe som

innebærer noen administrative konsekvensene for fylkeskommunene. Alt i alt legger vi til grunn at forslaget ikke vil ha vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for fylkeskommunene.

Spørsmål: Er dere enige i vår vurdering? Dersom dere er uenige, utdyp gjerne.

Ikke svart

5. Forslag til endring i opplæringsforskriften

Vi foreslår en ny bokstav i andre ledd i forskrift til opplæringsloven § 9-48 Fag- og sveinebrev og praksisbrev i vidaregåande opplæring.

Ny bokstav e

e. dei som har bestått språkfag i svensk eller dansk som kan sidestillast med kravet til norsk.

Merknad til bestemmelsen

Bokstav e regulerer de tilfellene hvor en kandidat har bestått språkfag i svensk eller dansk som er på samme nivå som norsk, vg2 yrkefag (NOR1262). Bestemmelsen stiller krav om at faget gjelder svensk eller dansk, noe som betyr at fylkeskommunen ikke kan godkjenne språkfag fra andre land etter denne bokstaven. Ellers må alle andre relevante fag og eksamener være bestått for at kandidaten kan få fag- og svennebrev og praksisbrev.

Bestemmelsen stiller også krav om at språkfaget kan "sidestillast" med norsk, vg2 yrkesfag (NOR1262). I dette ligger det at læreplanene har et relevant innhold og et tilnærmet likt nivå og omfang når man sammenligner dem. Dette vil bero på en konkret vurdering.

Er dere enige i vårt forslag til regulering? Dersom dere er uenige, utdyp gjerne.

✓ **Ja**

Ingen kommentar fra instansen

Ingen generell kommentar fra instansen

Med hilsen

Cathrine Børnes
avdelingsdirektør

Kristine Vierli
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent